

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування
Кафедра державного управління
документознавства та інформаційної діяльності

ISSN 2617-4650

<https://doi.org/10.31713/st3-420190>

СТРАТЕГІЯ І ТАКТИКА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

збірник наукових праць
Випуск 3-4, 2019 р.

Рівне – 2019

СТРАТЕГІЯ І ТАКТИКА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Антонова С. Є. Аналіз реалізації публічної житлової політики в місті Рівне	7
Сазонець І. Л., Вівсяник О. М. Наукова спадщина Анрі де Сен-Сімона на етапі становлення інституалізму як методологічного інструменту науки про державне управління	14
Зима І. Я. Теоретичні основи формування механізму державного управління охороною здоров'я та співпраці з міжнародними організаціями	25
Корбутяк В. І., Фесюк А. М. Підвищення якості надання інформаційно-адміністративних послуг в Малолюбашанській ОТГ	31
Мартинюк Г. Ф. Зарубіжний досвід організації підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців: проблеми імплементації в Україні	45
Обуховська Л. І. Розвиток процесу децентралізації в Україні та досвід реформи децентралізації в Польщі	53
Романенко О. Є., Сивий Р. П. Імплементація політики Європейського Союзу у сферу трансформації державної служби в Україні на основі електронного урядування	64
Тихончук Л. Х. Структурна модернізація суспільно-економічних відносин та небезпека ізоляціонізму в міжнародній економічній діяльності України	74
Фесянов П. О. Державне регулювання радіаційною безпекою в Україні: заходи щодо його вдосконалення	79
Цецик Я. П. Протидія силових структур Другої Речі Посполитої українським національним партіям на Волині напередодні другої світової війни	86
ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	
Андрійцьо-Рузаєва А. Ю., Задорожна Іванна Сутність стратегічної парадигми самоменеджменту	93
Антонюк О. Р. Роль професійних організацій у розвитку ринку послуг (на прикладі діяльності аудиторської палати України)	100

Зміст випуску

Валіулліна З. В. Зростання значення ІТ-корпорацій України в експорті послуг	109
Гессен А. Є., Приз О. В. Проблеми конкурентоспроможності експортного потенціалу України	116
Гладченко А. Ю. Потенціал впровадження європейського досвіду досягнення макроекономічної рівноваги в Україні	125
Джинджоян В. В. Реалізація принципів корпоративної соціальної відповідальності туристичних підприємств в контексті «Концепції реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 року»	131
Сазонець О. М., Никончук В. М. Методи оцінки інтелектуального капіталу на різних рівнях економічної системи	142
Саленко А. С. Визначення напрямів розвитку високотехнологічного корпоративного підприємництва в Україні	148
Сардак С. Э., Радзиевская С. А. Идентификация локальных цивилизаций и их влияние на социально-экономическое развитие	155
Саричев В. І. Індикатори ефективності охорони здоров'я в умовах розвитку соціо-еколого-економічних систем	167

10.10.2019).

11. Рівне-2030. Стратегія розвитку міста. URL: <http://investrv.org.ua/storage/>

References

1. Dani viddilu obliku ta rozpodilu zhytla Rivnenskoho miskvykonkomu. URL: <http://www.city-adm.rv.ua/RivnePortal/kvartiry/Default.html> (data zvernennia 10.10.2019).

2. Zhytlove pravo Ukrainy : navch. posib. / avt. kol. ; za red. S. Hopanchuka, Yu. O. Zaiky. Kyiv : Istyna, 2003. 208 s.

3. Zvit pro vykonannia Prohramy vidshkoduvannia vidotkiv za kredytamy, zaluchenymy fizychnymy osobamy, na vprovadzhennia enerhozberihaiuchykh zakhodiv u misti Rivnomu na 2016-2018 roky. URL: <https://economy.rv.ua/> (data zvernennia 10.10.2019).

4. Kolomiiets T. Zhytlova problema v ukrainskykh mistakh: shcho maie robyty derzhava? Dosvid krain YeS. URL: <https://mistosite.org.ua/ru/articles/zhytlova-problema-v-ukrainskykh-mistakh-shcho-maie-robyty-derzhava-dosvid-krain-yes> (data zvernennia 10.10.2019).

5. Prohramy reformuvannia ta rozvytku ZhKH mista Rivnoho na 2015-2019 rr. URL: <http://www.city-adm.rv.ua/RivnePortal/GetFile.ashx?> (data zvernennia 10.10.2019).

6. Pro osoblyvosti zdiisnennia prava

[web/source/1/3Y5RA7FQmfCZPWojZWn6Qt2cuwx26-B3.pdf](http://investrv.org.ua/storage/web/source/1/3Y5RA7FQmfCZPWojZWn6Qt2cuwx26-B3.pdf) (дата звернення 10.10.2019).

vlasnosti u bahatokvartyrnomu budynku : Zakon Ukrainy vid 14 trav. 2015 r. № 417-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/417-19> (data zvernennia 10.10.2019).

7. Operatyvna informatsiia pro vykonannia biudzhetu mista. URL: http://www.city-adm.rv.ua/RivnePortal/ukr/budget/budget_zvit_2016_vydatky.aspx (data zvernennia 10.10.2019).

8. Operatyvna informatsiia pro vykonannia biudzhetu mista. URL: http://www.city-adm.rv.ua/RivnePortal/ukr/budget/budget_zvit_2017_vydatky.aspx (data zvernennia 10.10.2019).

9. Operatyvna informatsiia pro vykonannia biudzhetu mista. URL: http://www.city-adm.rv.ua/RivnePortal/ukr/budget/budget_zvit_2018_vydatky.aspx (data zvernennia 10.10.2019).

10. Ofitsiyni sait Holovnoho upravlinnia statykyky v Rivnenskkii oblasti. URL: <http://www.gusrv.gov.ua/> (data zvernennia 10.10.2019).

11. Rivne-2030. Stratehiia rozvytku mista. URL: <http://investrv.org.ua/storage/web/source/1/3Y5RA7FQmfCZPWojZWn6Qt2cuwx26-B3.pdf> (data zvernennia 10.10.2019).

УДК 351:002.8

<https://doi.org/10.31713/st3-420192>

JEL B 31, D 02, N 33

Сазонец І. Л.,

д.е.н., професор, завідувач кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

Вівсяник О. М.,

аспірант Міжрегіональної академії управління персоналом (м. Київ)

НАУКОВА СПАДЩИНА АНРІ ДЕ СЕН-СИМОНА НА ЕТАПІ СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУАЛІЗМУ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНОГО ІНСТРУМЕНТУ НАУКИ ПРО ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

Sazonets I. L.,

Doctor of Economics, professor
Head of the Department of Public Administration,
Documentation and Information Activities
National University of Water and Environmental Engineering, Rivne

Vivsianyk O. M.,

Post-graduate Student
Interregional Academy of Management
Staff (Kyiv)

HENRI DE SAINT-SIMON SCIENTIFIC HERITAGE IN THE STAGE OF INSTITUTIONALISM AS A METHODOLOGICAL TOOL OF STATE GOVERNANCE SCIENCE

В статті досліджено наукова спадщина Анрі де Сен-Сімона на етапі становлення інституалізму як методологічного інструменту науки про державне управління. Визначено характеристики інституалізму як важливої складової науки про державне управління. Визначено основні сфери досліджень Анрі де Сен-Сімона, які базувались на інституційній основі

The article explores the scientific heritage of Henri de Saint-Simon at the stage of establishing institutionalism as a methodological instrument of the science of public administration. The characteristics of institutionalism as an important component of the science of public administration are determined. Identifies the main areas of institutional research based on Henri de Saint-Simon

Ключові слова: становлення, інституалізм, методологічний, наука, державне управління, дослідження

Keywords: formation, institutionalism, methodological, science, public administration, research

Постановка проблеми. Не дивлячись на універсальність інституційної теорії, її багатофункціональність у засобах застосування та мультидисциплінарний характер, слід зауважити, що на теперішній час значна сфера застосування цієї теорії – це наука про державне управління. Державне управління, як і інституційна теорія спирається на аналіз та управління всіма сферами життя суспільства, регулює всі напрями та формує механізми управління економікою, регулює зрушення в ментальній та духовній свідомості суспільства. Держава,

система державного управління значною мірою впливає на розвиток продуктивних сил, стимулюючи розвиток науково-технічного прогресу, соціальних реконструкцій та поширення комунікацій. Будь які структурні елементи суспільно-економічного життя, що регулює система державного управління можуть стати основою для радикальних інституційних змін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Формуванню методологічного інструментарію науки про державне

управління присвятили свої праці багато вчених. Однак, саме інституалізм, як теоретичну основу досліджень в сфері державного управління досліджували не так багато авторів. Серед таких праць необхідно визначити такі як: Шпикуляк О.Г., Прутська О.О., Мазур Г.Ф. «Інституціоналізм як методологія міждисциплінарного синтезу: еволюція сутності й базових концепцій», Дубина М.В. «Теоретична основа інституціоналізму як наукового напрямку економічної науки», Мороз В. Л. «Застосування наукового інструментарію інституціоналізму в межах науки державного управління: теоретико-методологічний аспект». Крім цього, в статті розглядаються інституційні підходи А. Сен-Сімона, які є складовою частиною інституційної системи. В такому ракурсі творчість А. Сен-Сімона практично не досліджувалась науковцями.

Мета статті. Метою статті є дослідження наукової спадщини Анрі де Сен-Сімона на етапі становлення інституалізму як методологічного інструменту науки про державне управління. Запропоноване дослідження поєднує в собі аналіз перших кроків становлення теорії інституалізму із врахуванням наукової спадщини А. де Сен-Сімона та обґрунтування методологічних основ використання інституалізму як інструменту науки про державне управління.

Виклад основного матеріалу. Саме в теперішній час система державного управління суспільно-економічного та політичного життя в Україні знаходяться в стані трансформації. Система державного управління України, вступивши на шлях побудови нової моделі за європейськими зразками, зіштовхнулася з проблемами інституціонального характеру, серед яких: 1) повільна адаптація ринкових інституцій та інститутів; 2) незадовільна модифікація старих і формування ринкових інститутів;

3) неузгодженість ринкових інституцій та інститутів з традиційними; 4) відсутність комплексного бачення концептуальних засад інституціонального забезпечення розвитку економіки й ринку. Саме тому розвиток інститутів та інституцій в Україні слід розглядати як фундаментальну проблему, розкриваючи її в історико-еволюційному ракурсі [1, с. 12–19].

Сучасні оптимальні підходи на державному рівні в сфері інституційного перетворення системи охорони здоров'я повинні спиратися на здобутки інституційної теорії, кращі зразки управління державою, тому важливим є встановлення історичних умов формування інституалізму в цілому та підведення теоретичної основи під проведення інституційних реформ в державі. Отже, до основних причин зародження інституціоналізму варто віднести такі:

– існування об'єктивної необхідності розширити межі дослідження індивіда і відійти від концепції раціональної людини, оскільки вона не повністю відповідала дійсним економічним процесам у суспільстві;

– необхідність застосування міждисциплінарного підходу до пізнання економічних явищ із застосуванням результатів пізнання, що отримані у соціології, психології, політології та інших суміжних сферах науки;

– усвідомлення важливості комплексного пізнання економічних явищ у суспільстві, а також дослідження їх через застосування узагальнених показників, які характеризують економічні процеси у країні, аналізуючи насамперед закономірності функціонування не окремих індивідів, а колективів, об'єднань та груп;

– важливість проведення досліджень динамічних явищ та процесів у сфері економічного розвитку, а не акцентування на статичних процесах, що також мають місце у цій сфері [2, с. 8–11].

Можна виокремити точки дотику та

механізми впливу інституційної теорії та науки про державне управління, що ми знаходимо в праці В. Мороза «Застосування наукового інструментарію інституціоналізму в межах науки державного управління: теоретико-методологічний аспект»:

По-перше, інституціональна теорія є не лише корисною для дослідження у галузі науки «Державне управління», а багато в чому є і визначальною для її змістовно-методологічного наповнення.

По-друге, застосування інструментарію інституціоналізму в межах науки державного управління сприяє підвищенню якості дослідження відповідної проблематики та забезпечує розвиток теоретико-методологічного підґрунтя для організації державно-управлінської діяльності.

По-третє, застосування наукового інструментарію інституціоналізму у межах науки державного управління сприяє формуванню принципово нового погляду на зміст теоретичних та практичних проб лем державно-управлінської діяльності та розширює перелік підходів до їх вирішення.

По-четверте, така базова категорія інституціоналізму, як трансакційні витрати, може стати надійним критерієм у системі оцінювання результативності діяльності інститутів державної влади й органів місцевого самоврядування та їх структурних підрозділів [3, с. 42-48].

Переходячи до короткого аналізу становлення інституціоналізму як науки, необхідно відзначити перший напрям, що зародився в межах інституціоналізму, це – історичний напрям. До числа основоположників історичного напрямку належить Ф. Ліст та його послідовники, представники старої історичної школи В. Рошер, Б. Гільдебранд, К. Кніс (40-60-ті рр. XIX ст.) [4, с. 36-39].

Огюст Конт (1798-1857) запропонував

методи спостереження, порівняння, експерименту та історичного аналізу, які стали головними у інституціональних дослідженнях. Німецький економіст Фрідріх Ліст (1789-1846) одним з перших використовував історичне обґрунтування, політичні, правові і соціальні інститути. До продуктивних сил він відносив політичні та соціокультурні інститути. Б. Гільдебранд (1812-1878), відкидав уявлення про індивіда як людини, яка вільна від впливу суспільних факторів і автономне прагне до досягнення максимальної особистої вигоди [5, с. 91-98].

Держава, система державного управління значною мірою впливає на розвиток продуктивних сил, стимулюючи розвиток науково-технічного прогресу, соціальних реконструкцій та поширення комунікацій. Будь які структурні елементи суспільно-економічного життя, що регулює система державного управління можуть стати основою для радикальних інституційних змін. «Християнство, моногамія, знищення рабства і кріпосного права, престолонаслідування, винахід друкарства, преса, пошта, монетна система, міри ваги і довжини, календар і годинник, поліція безпеки, введення вільного землеволодіння і шляхи сполучення – ось багаті джерела продуктивних сил». Ф. Ліст, користуючись термінологією свого часу, приводить тут важливу думку, згідно з якою для якнайшвидшого розвитку національного господарства необхідне сприятливе інституційне середовище. Використовуючи ідею продуктивних сил, Ф. Ліст включає в інституціональний аналіз цивілізаційні чинники економічного розвитку, які мають безпосереднє відношення до інституціонального середовища [4, с. 36-39].

Слід зазначити, що чверть століття раніше від історичної школи писав свої праці відомий науковець-гуманіст Анрі де Сен-Сімон. (1760-1825). Основний період його творчості припав на реформи та історичні

події Французької революції, Реставрації, 100 днів, тому він аналізував соціальні зрушення, що були пов'язані із цими подіями. Однак, слід визначити, що Сен-Сімон, який не вважається одним з засновників інституційної теорії широко оперував поняттям «інститут», вкладав в нього його відомий зміст та пояснював окремі напрями історичного розвитку, соціальних подій впливом тих чи інших інститутів. Недостатній рівень досліджень теоретичного надбання Сен-Сімона в напрямі становлення інституалізму змусила нас приділити більшу увагу цій проблемі.

У своїй теорії державного управління Анрі де Сен-Сімон виділяв такі актуальні для сьогоdnішнього часу риси як: необхідність вивчення історії технічного прогресу і підкреслював важливість розвитку технічного прогресу для розвитку суспільства, необхідність знищення привілеїв по праву народження і перехід до нової демократичної моделі розвитку суспільства, проголошував наукові підходи в управлінні, зокрема, в питаннях виявлення криз і шляхів їх подолання, розвиток освіти в сфері наук про людину з метою вивчення і задоволення потреб людини, поліпшення її здоров'я. «Наука про людину, заснована на фізіологічних знаннях, буде включена в народну освіту, і ті, які будуть вигодувані цією науковою їжею, досягнувши зрілого віку, будуть користуватися при розгляді політичних питань методом, вживаним в інших галузях фізики в застосуванні до відповідних явищ» [6, с. 214–237].

Основою інституційних поглядів Анрі де Сен-Сімона слід вважати його погляди, що засновані на поєднанні концепцій різних авторів. Зокрема, він дуже високо цинив праці Адама Сміта та Жана Батиста Сея в сфері економіки, Ісаака Ньютона в сфері фізики та основ побудови світу, Рене Декарта в сфері фізичної та філософської концепції, але критикував їх за розрізненість

наукових підходів, відсутність комплексності у проведенні наукових досліджень для сприйняття загальної картини світу. Така комплексність мислення Анрі де Сен-Сімона проявлялася і в більш конкретних питаннях, які він досліджував та роз'яснював науковій спільноті. Зокрема, його інституалізм проявлявся в тому, що він вважав основними рисами «промислової системи» процес перетворення суспільства в загальну асоціацію людей, введення обов'язкового для всіх продуктивної праці, відкриття рівних для всіх можливостей застосувати свої здібності і введення розподілу «за здібностями», державне планування промислового і сільськогосподарського виробництва, перетворення державної влади в знаряддя організації виробництва, поступове утвердження всесвітньої асоціації народів і загальний мир при стирання національних кордонів [7].

Термін «асоціація» дуже часто звучить в його працях, що приводить до висновків, що об'єднання, взаємна діяльність в рамках нових, прогресивних форм об'єднання праці, зусиль, ресурсів, узгодження дій, домовленості в рамках асоціацій (а сьогодні ми б сказали «інститутів») є, за його думкою, фундаментом майбутнього суспільства.

Асоціацію, як угоду, документ, домовленість він розповсюджував з рівня держави, нації на міждержавний рівень. Одним з основних наукових здобутків Анрі де Сен-Сімона була його ідея об'єднання Європи. Союз Англії і Франції він вважав конче необхідним для встановлення нового інституційного порядку, але й створення Парламенту всіх країн Європи також вважав доцільним. «Держава повинна стати знаряддям управління централізованим і плановим виробництвом, перетворити правління людьми на правління речами, а союз держав – на всесвітню асоціацію народів без кордонів в ім'я торжества загальної рівності всезагального миру» [8]. В

цій сентенції Сен-Сімона відображено також його ідею рівності людей. За його думкою, не люди повинні управляти людьми, а економічні обставини, виробнича необхідність повинна приписувати людям, працівникам їх конкретні дії.

Він вказував: «Результатом цих праць буде реорганізація європейського суспільства за допомогою особливої установи, загальної для всіх народів, які його складають. Ця установа, залежно від ступеня освіти кожного народу, буде представлятися йому науковою або релігійною, але вона у всякому разі матиме позитивну політичну дію в приборканні честолюбства народів і королів» [6, с. 214–237]. Виходячи з оригінального тексту, можна припустити, що Анрі де Сен-Сімон розумів відмінності в рівні економічного розвитку держав, їх політичного устрою, основної релігії, яка сповідується народом, але при цьому вважав об'єднання Європи можливим.

В своїй концепції «органічних» періодів, він визначав два періоди розквіту суспільства та досконалості суспільно-політичних інститутів – Стародавній Греція та Рим та епоха Середньовіччя в період XIII сторіччя. Традиційно у вітчизняній науці епоха Еллінізму та Риму вважається прообразом створення сучасних демократичних інститутів, в той час, як Середньовіччя – епоха гонінь на науку та прогрес. Однак, за думкою Анрі де Сен-Сімона великим здобутком Середньовіччя було ствердження світових монотеїчних релігій, що, на його думку, було значним прогресом. У «Нарисі науки про людину» Анрі де Сен-Сімон указує на релігію як на головний політичний інститут і намагається виявити ту роль, яку вона грала протягом всієї європейської політичної історії. Основна думка, яку він намагається тут обґрунтувати, зводиться до наступного: духовенство завжди було найбільш освіченим класом і

його влада ґрунтувалася саме на знанні. Причому основні ідеї, що становлять багаж знань присвячених, ставали, в перебільшеному і спрощеному вигляді, предметом вірувань неосвічених «мас» [9].

За думкою дослідників наукової спадщини Анрі де Сен-Сімона, він «недооцінював роль державних і правових інститутів, найважливішими законами вважав ті, що визначають і регулюють власність, а закони, які закріплюють владу і форми правління державою, – другорядними» [10]. У всіх свої працях Анрі де Сен-Сімон висловлював негативну думку про панівні на той час класи та окремі верстви населення. Так, в своїй праці «Парабола» – на двох боках параболи він представляв необхідні для розвитку держави прошарки суспільства, а на іншому – не потрібні, в тому числі державних службовців та юристів. Однак, не дивлячись на негативне ставлення до державних службовців та юристів, він високо цинив інституційний характер державної влади.

Це ще одна характеристика механізмів державного управління, яка була дана Анрі де Сен-Симоном і набагато випередила свій час. Він обґрунтував важливість впливу інститутів на державне управління. Політико-економічні особливості устрою держави він трактував через поняття «інститут»: «звичайно, форма парламентського уряду вельми краща перед усіма іншими, але це є тільки форма, а установа власності – суть; саме цей інститут служить підставою суспільної будови» [6, с. 214–237].

Цей вислів Анрі де Сен-Сімона в праці «Погляд на власність та законодавство» був наданий у контексті позитивної ролі Парламентського устрою, який все ж таки не має того впливу на суспільство як інститут власності. Таку розбіжність Сен-Сімон вважав недоліком проведення реформ після Французької революції. Розвиваючи теорії

інститут власності після перемоги Французької революції, він вважав, що «інститут приватної власності, таким чином, повинен бути збережений, але формуватися власність буде не через існуючі несправедливі механізми – наприклад, через інститут спадкування, а виключно з праці кожного члена суспільства. Всі політичні, економічні, соціальні проблеми, в тому числі і найважливіша – особистий егоїзм – будуть долатися за допомогою знань. Гармонійне узгодження приватних і громадських інтересів і розумна конкуренція забезпечать свободу, процвітання і політичну стабільність держави» [11]. Інститут власності, за думкою Анрі де Сен-Сімона, був основою епохи індустрії, розвитку промисловості та створення суспільного багатства та справедливого суспільства.

Анрі де Сен-Сімон оперував поняттям «інститут» набагато раніше, ніж інші представники теорії інституалізму і безумовно його думки вплинули на дослідження в цій області вчених більш пізнього часу. Так, щодо королівської влади в роботі «Катехізис промисловців» в 1824 році він дуже чітко описав її концепцію як інститут: «інститут королівської влади має загальний характер, який відрізняє його і ставить його вище всіх інших інститутів. Його існування не пов'язане ні з якою політичною системою взагалі. Цей інститут буде підходити однаково до всіх систем соціальної організації, встановлення яких може вимагати прогрес цивілізації» [6, с. 214–237]. На теперішній час ми можемо побачити існування інституту королівської влади, який підтримується у суспільстві та визначається як позитивний для ідентифікації національної самовизначенності. Можемо відзначити, що сьогодні в Європі: Великобританія – парламентська монархія, Бельгія – королівство, Люксембург – герцогство, Андорра – князівство та ін.

Всього в світі 29 монархій, які розташовані в Європі, Азії, Африці і Океанії [12].

В своїх наукових підходах до побудови системи державного управління для Анрі де Сен-Сімона важливим був лише рівень впливу інституту на управління суспільством. Він визнавав і парламентаризм як вагомий демократичний інститут і королівську владу, якщо вона об'єднує людей, має прочну основу та позитивно впливає на суспільний розвиток і релігію, як інститут, який цементує суспільство, робить основи його функціонування догматичними і не дає розпадатися суспільному устрою. Не дивлячись на всі здобутки в сфері розвитку демократичних інститутів Стародавньої Греції, її релігія не мала того впливу на суспільство, який мав об'єднувати всю країну на основі спільних цінностей. Давньогрецькі держави-поліси були розрізненні економічно та адміністративно, співпрацювали на основах асоціації в економічній та культурній сферах, об'єднували військові зусилля лише під час Перських навал. Така система не дала можливості побудувати потужну державу, якою став пізніше Рим.

Європа епохи Середньоріччя, не дивлячись на наявність де кількох потужних країн в її складі, домінування натурального господарства, при якому вотчина феодала нагадувала за формою ведення господарства скоріше сучасну агропродовольчу корпорацію ніж адміністративно-територіальну одиницю окремої країни, характеризувалась наявністю одного потужного об'єднувального центра – Ватиканом. Цей центр надавав та трактував правила та норми, за якими жила вся Європа та здійснювалася королівська влада в усіх країнах Європи. Цей інститут – монотеїчна релігія був, за думкою Анрі де Сен-Сімона, головним здобутком Середньоріччя.

Проаналізувавши перші наслідки Французької революції, наслідки Наполеонівських війн та тенденції в розвитку економіки, він визначив діяльність класу буржуа як такого, що усвідомив своє місце та роль в конституційному устрої держави, визнавши такий устрій «конституційним інститутами». Анрі де Сен-Сімон пише, що «Хартія їх навчила замислюватися про своє місце в системі конституційних інститутів. Уряд Ста Днів визнав міць комерції та індустрії, вважаючи навіть, що воно і не могло б краще довести щирість своїх ліберальних позицій. З початку Другої Реставрації нова влада затверджується» [13]. І Хартія 184 року і реставрація Наполеона були пов'язані із ліберальними змінами в суспільстві Франції, створення розвитку можливостей для підприємців, що було відзначено Анрі де Сен-Сімоном. Він визначив роль нових Конституційних інститутів в розвитку країни.

У Франції того часу почали складатися умови для розвитку підприємницького сектору, формуватися основи діяльності органів державного управління, які ми сьогодні трактуємо шляхом поняття «сервісна держава». До таких стандартів діяльності держави прагнув Анрі де Сен-Сімон. У своїх працях він зазначав, що «уряди не будуть більше управляти людьми, їх обов'язок обмежиться лише усуненням всього того, що заважає корисним роботам.

Вони будуть мати в своєму розпорядженні мало влади і мало грошей, так як трохи влади і трохи грошей досить для того, щоб досягти мети» [6, с. 214–237]. На теперішній час вчені визначають основні принципи сервісної держави. Наприклад Місюра В.Я. в статті «Сервісна сутність державної політики як основа модернізації державного управління» визначає наступні функції держави: держава – гарант (тобто система інститутів, які забезпечує надання якісних публічних послуг); держава – партнер (інституційно забезпечує сприятливі умови для громадської активності та спонукає громадян до самостійного вирішення проблем в межах чинного законодавства, політичної системи та економічних умов); держава – інстанція нагляду (на основі встановлених правил суспільної і, насамперед, економічної діяльності); держава – виконавець послуг для суспільства (насамперед, завдання безпеки і можливості держави зробити щось для суспільства з меншими витратами) [14].

Можна побачити, що аналіз відносин власності формулювався Анрі де Сен-Сімоном як основи формування суспільно-політичних інститутів на кожні стадії суспільного розвитку. В таблиці подано основні визначення Анрі де Сен-Сімоном участі інститутів в сфері державного управління.

Таблиця

Визначення впливу інститутів на сферу державного управління за Анрі де Сен-Сімоном [складено автором]

№	Інститут	Сфера або спосіб впливу на державне управління за Анрі де Сен-Сімоном
1	Асоціації виробників в сфері економіки	Основними рисами «промислової системи» є процес перетворення суспільства в загальну асоціацію людей, введення обов'язкового для всіх продуктивної праці, відкриття рівних для всіх можливостей застосувати свої здібності і введення розподілу «за здібностями», державне планування промислового і сільськогосподарського виробництва, перетворення державної влади в знаряддя організації виробництва

продовження таблиці

2	Асоціація країн як політичний устрій Європи	Держава повинна стати знаряддям управління централізованим і плановим виробництвом, перетворити правління людьми на правління речами, а союз держав – на всесвітню асоціацію народів без кордонів в ім'я торжества загальної рівності всезагального миру
3	Релігія – основний інститут державності	У «Нарисі науки про людину» Сен-Сімон указує на релігію як на головний політичний інститут і намагається виявити ту роль, яку вона грала протягом всієї європейської політичної історії
4	Парламентаризм як демократичний інститут держуправлінні в	Звичайно, форма парламентського уряду вельми краща перед усіма іншими, але це є тільки форма, а установа власності – суть; саме цей інститут служить підставою суспільної будови
5	Інститут власності	Інститут приватної власності, таким чином, повинен бути збережений, але формуватися власність буде не через існуючі несправедливі механізми – наприклад, через інститут спадкування, а виключно з праці кожного члена суспільства. Гармонійне узгодження приватних і громадських інтересів і розумна конкуренція забезпечать свободу, процвітання і політичну стабільність держави
6	Інститут королівської влади	Інститут королівської влади має загальний характер, який відрізняє його і ставить його вище всіх інших інститутів. Його існування не пов'язане ні з якою політичною системою взагалі. Цей інститут буде підходити однаково до всіх систем соціальної організації, встановлення яких може вимагати прогрес цивілізації
7	Конституційні інститути	Хартія їх навчила замислюватися про своє місце в системі конституційних інститутів. Уряд Ста Днів визнав міць комерції та індустрії, вважаючи навіть, що воно і не могло б краще довести щирість своїх ліберальних позицій. З початку Другої Реставрації нова влада затверджується
8	Концепція «сервісної» держави	Уряди не будуть більше управляти людьми, їх обов'язок обмежиться лише усуненням всього того, що заважає корисним роботам. Вони будуть мати в своєму розпорядженні мало влади і мало грошей, так як трохи влади і трохи грошей досить для того, щоб досягти мети

Перші підходи до визначення сфери дії інституалізму, формування його на історичній основі ствердили його як перспективну методологію розвитку науки про державне управління та надали можливість сформуватися новим, більш пізнім напрямкам.

Висновки. Відомий науковець-гуманіст Анрі де Сен-Сімон. (1760–1825 рр.) використовував інституційні підходи в своїх працях. Основний період його творчості припав на реформи та історичні події Французької революції, Реставрації, 100 днів, тому він аналізував соціальні зрушення, що були пов'язані із цими подіями. Однак, Сен-Сімон, який не вважається одним з засновників інституційної теорії широко оперував поняттям «інститут», вкладав в нього його відомий зміст та пояснював окремі напрями історичного розвитку, соціальних подій впливом тих чи інших інститутів. Недостатній рівень досліджень теоретичного надбання Сен-Сімона в напрямі становлення

інституалізму змусила нас приділити більшу увагу цій проблемі. Дослідження Анрі де Сен-Симона значною мірою стосувалися нових інституційних умов побудови прогресивної на той час системи державного управління.

Досліджуючи значення інституційної теорії в процесі становлення методології науки державного управління, основних положень інституційної школи в сфері державного управління, визначено такі риси інституалізму, що роблять його дієвим теоретичним інструментом у формуванні сучасних концепцій застосування механізмів

державного управління в процесах трансформації суспільства, сфер його функціонування і, зокрема, в сфері організації охорони здоров'я, зокрема: застосування міждисциплінарного підходу до пізнання явищ та процесів, потужне використання статистичних даних та методів їх опрацювання, застосування еволюційної концепції до пізнання суспільних явищ, перехід до принципів методологічного холізму, необхідність соціального контролю над економікою, активна економічна і соціальна роль держави.

Список використаних джерел

1. Шпикуляк О. Г., Прутська О. О., Мазур Г. Ф. Інституціоналізм як методологія міждисциплінарного синтезу: еволюція сутності й базових концепцій. *Збірник наукових праць ВНАУ. Сер. Економічні науки*. 2014. №1. С. 12–19.

2. Дубина М. В. Теоретична основа інституціоналізму як наукового напрямку економічної науки. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. Вип. 27(1). С. 8–11.

3. Мороз В. Застосування наукового інструментарію інституціоналізму в межах науки державного управління: теоретико-методологічний аспект. *Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України*. 2012. Вип. 1. С. 42–48.

4. Романишина А. М. Вплив ідей «старої» історичної школи на становлення інституціоналізму. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. Економічні науки*. 2014. Вип. 6. С. 36–39.

5. Горячук В. Ф., Жиленко-Паламарчук І. О. Історичні витоки та етапи формування інституціоналізму. *Економічні інновації*. 2015. Вип. № 60. С. 91–98.

6. Анри де Сен-Симон. Тексти. Утопический социализм. Хрестоматия / под ред. Володина А. И. Москва, 1982. С. 214–237;

7. Анри Сен-Симон. Биография. URL: <https://to-name.ru/biography/klod-anri-de-ruvrua-saint-simon.htm> (дата звернення: 10.10.2019).

8. КЛОД-АНРИ ДЕ РУВРУА СЕН-СИМОН (1760-1825). URL: http://uchebnikirus.com/pravo/istoriya_vchen_pro_derzhavu_i_pravo_-_mironenko_om/klod-anri_ruvrua_sen-simon_1760-1825.htm (дата звернення: 10.10.2019).

9. Ионе В. И. Концепция «позитивной политики» в утопической доктрине Сен-Симона. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kontseptsiya-pozitivnoy-politiki-v-utopicheskoy-doktrine-sen-simona/viewer> (дата звернення: 10.10.2019).

10. Клод-Анри де Рувруа Сен-Симон (1760-1825). URL: https://pidruchniki.com/1323102151996/pravo/klod-anri_ruvrua_sen-simon_1760-1825 (дата звернення: 10.10.2019).

11. Воскресенская Н. О. Реформаторские программы и футурологические идеи современных социалистов-утопистов нового времени. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/reformatorskie-programmy-i-futurologicheskie-idei-evropeyskih-sotsialistov-utopistov-novogo-vremeni> (дата звернення: 10.10.2019).

12. Современные монархии. URL: https://aif.ru/dontknows/infographics/sovremennye_monarhii_mira_infografika (дата звернення: 10.10.2019).

13. Гладышев А. В. «Артисты», «легисты» и «буржуа» (К.А. Сен-Симон о творцах Французской революции). URL: <http://annuaire-fr.narod.ru/statji/Gladyshev-2001.html> (дата звернення: 10.10.2019).

14. Місюра В. Я. Сервісна сутність державної політики як основа модернізації державного управління. *Державне управління:*

удосконалення та розвиток. 2015. № 12. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=933> (дата звернення: 10.10.2019).

References

1. Shpykuliak O. H., Prutska O. O., Mazur H. F. Instytutsionalizm yak metodolohiia mizhdystsypynarnoho syntezu: evoliutsiia sutnosti y bazovykh kontseptsii. *Zbirnyk naukovykh prats VNAU. Ser. Ekonomichni nauky.* 2014. №1. S. 12–19.

2. Dubyna M. V. Teoretychna osnova instytutsionalizmu yak naukovooho napriamu ekonomichnoi nauky. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu.* 2017. Vyp. 27(1). S. 8–11.

3. Moroz V. Zastosuvannia naukovooho instrumentarii instytutsionalizmu v mezhakh nauky derzhavnoho upravlinnia: teoretyko-metodolohichni aspekt. *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy.* 2012. Vyp. 1. S. 42–48.

4. Romanyshyna A. M. Vplyv idei «staroi» istorychnoi shkoly na stanovlennia instytutsionalizmu. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Ser. Ekonomichni nauky.* 2014. Vyp. 6. S. 36–39.

5. Horiachuk V. F., Zhylenko-Palamarchuk I. O. Istorychni vytoky ta etapy formuvannia instytutsionalizmu. *Ekonomichni innovatsii.* 2015. Vyp. № 60. S. 91–98.

6. Anri de Sen-Simon. Teksty. Utopicheskii sotsializm. *Khrestomatiia / pod red. Volodina A. I.* Moskva, 1982. S. 214–237;

7. Anri Sen-Simon. Biografiia. URL: <https://to-name.ru/biography/klod-anri-de-ruvrua-saint-simon.htm> (data zvernennia: 10.10.2019).

8. KLOD-ANRI DE RUVRUA SEN-SIMON (1760-1825). URL: [http://uchebnikirus.com/pravo/istoriya_vchen_pro_derzhavu_i_pravo_-_mironenko_om/klod-anri_ruvrua_sen-](http://uchebnikirus.com/pravo/istoriya_vchen_pro_derzhavu_i_pravo_-_mironenko_om/klod-anri_ruvrua_sen-simon_1760-1825.htm)

[simon_1760-1825.htm](http://uchebnikirus.com/pravo/istoriya_vchen_pro_derzhavu_i_pravo_-_mironenko_om/klod-anri_ruvrua_sen-simon_1760-1825.htm) (data zvernennia: 10.10.2019).

9. Ione V. I. Kontseptsiiia «pozitivnoi politiki» v utopicheskoi doktrine Sen-Simona. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kontseptsiya-pozitivnoy-politiki-v-utopicheskoy-doktrine-sen-simona/viewer> (data zvernennia: 10.10.2019).

10. Klod-Anri de Ruvrua Sen-Simon (1760-1825). URL: https://pidruchniki.com/1323102151996/pravo/klod-anri_ruvrua_sen-simon_1760-1825 (data zvernennia: 10.10.2019).

11. Voskresenskaia N. O. Reformatorskie prohrammy i futurolohicheskie idei sovremennykh sotsialistov-utopistov novoho vremeni. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/reformatorskie-programmy-i-futurolohicheskie-idei-evropeyskih-sotsialistov-utopistov-novogo-vremeni> (data zvernennia: 10.10.2019).

12. Sovremnyye monarkhii. URL: https://aif.ru/dontknows/infographics/sovremnyye_monarkhii_mira_infografika (data zvernennia: 10.10.2019).

13. Hladyshev A. V. «Artisty», «lehisty» i «burzhua» (K. A. Sen-Simon o tvortsakh Frantsuzskoi revoliutsii). URL: <http://annuaire-fr.narod.ru/statji/Gladyshev-2001.html> (data zvernennia: 10.10.2019).

14. Misiura V. Ya. Servisna sutnist derzhavnoi polityky yak osnova modernizatsii derzhavnoho upravlinnia. *Derzhavne upravlinnia: udoskonallennia ta rozvytok.* 2015. № 12. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=933> (data zvernennia: 10.10.2019).